

LIETUVOS RESPUBLIKOS POLITINIŲ PARTIJŲ ĮSTATYMAS

Politinių partijų įvairovė užtikrina Lietuvos Respublikos politinės sistemos demokratiškumą. Politinės partijos jungia Lietuvos Respublikos piliečius bendriems politiniams tikslams įgyvendinti, padeda formuoti ir išreikšti Lietuvos piliečių interesus ir politinę valią.

Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba, siekdama garantuoti politinių partijų lygiateisiškumą ir užtikrinti, kad jų veikla tarnautų nepriklausomos demokratinės Lietuvos valstybės stiprinimui bei visuomenės pažangai, priima ir skelbia šį įstatymą.

I. BENDRIEJI NUOSTATAI

1 straipsnis. Teisė jungtis į politines partijas

Lietuvos Respublikos piliečiai turi teisę jungtis į politines partijas ir dalyvauti jų veikloje. Politinių partijų nariu gali būti tik Lietuvos Respublikos pilietis, turintis aktyviąją rinkimų teisę. Tuo mat metu Lietuvos Respublikos pilietis gali būti tik vienos politinės partijos nariu.

2 straipsnis. Politinių partijų veiklos pagrindai

Politinės partijos veikia, laikydamosi Lietuvos Respublikos Laikinojo Pagrindinio Įstatymo, šio bei kitų įstatymų ir savo veiklą grindžia nustatyta tvarka įregistruotu partijos statutu (įstatais).

Lietuvos Respublikos teritorijoje negali būti steigiamos ir veikti kitų valstybių politinės partijos, jų padaliniai ir organizacijos.

Draudžiama steigti ir veikti politinėms partijoms, kurių programiniuose dokumentuose propaguojama ar veikloje praktikuojama rasinė, religinė, socialinė klasinė nelygybė ir neapykanta, autoritarinio ar totalitarinio valdymo, valdžios užgrobimo prievarta metodai, karo ir smurto propaganda, žmogaus teisių bei laisvių pažeidimai, kitokios idėjos bei veiksmai, prieštaraujantys Lietuvos Respublikos konstitucinei santvarkai ir nesuderinami su visuotinai pripažintomis tarptautinėmis teisės normomis.

Vadovaujantieji politinės partijos organai turi būti tik Lietuvos Respublikos teritorijoje.

II. POLITINIŲ PARTIJŲ STEIGIMAS, JŲ VEIKLOS SUSTABDYMAS IR NUTRAUKIMAS

3 straipsnis. Politinių partijų steigimas

Politinei partijai įsteigti būtina, kad ji turėtų Lietuvoje ne mažiau kaip keturis šimtus steigėjų, savo suvažiavime ar konferencijoje patvirtintą statutą (įstatus), programą ir išrinktus vadovaujančiuosius organus.

Steigiamos partijos programa ir statutas (įstatai) negali prieštarauti Lietuvos Respublikos įstatymams.

4 straipsnis. Politinių partijų registravimas

Politines partijas registruoja Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija.

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija politines partijas registruoja ne vėliau kaip per mėnesį nuo statuto (įstatų), programos, konferencijos ar suvažiavimo protokolo pateikimo dienos, jeigu nėra pažeisti šio įstatymo 1, 2 ir 3 straipsnio reikalavimai.

Registruojamos politinės partijos pavadinimas ir simbolika turi skirtis nuo jau registruotų politinių partijų pavadinimų ir simbolikos.

Atsisakius registruoti politinę partiją, apie tai ne vėliau kaip per tris dienas raštu pranešama steigėjams ir nurodomos atsisakymo priežastys.

Apie statuto (įstatų), programos pakeitimus politinės partijos per penkiolika dienų privalo raštu pranešti Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, pateikdamos jai šio straipsnio antroje dalyje nurodytus dokumentus.

Jei politinė partija pakeitė pavadinimą, ji perregistruojama šio įstatymo nustatyta tvarka.

Politinė partija ir jos statute (įstatuose) nurodytos organizacijos yra juridinis asmuo nuo partijos įregistravimo dienos.

5 straipsnis. Politinių partijų veiklos sustabdymas

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija sustabdo politinės partijos veiklą, jeigu ji pažeidžia Lietuvos Respublikos Laikinąjį Pagrindinį Įstatymą ar šį įstatymą.

Teisingumo ministerija, sužinojusi apie įstatymo pažeidimą, apie tai raštu praneša politinės partijos vadovaujantiems organams, nurodydama, kokie įstatymų reikalavimai pažeisti, ir nustatydama terminą pažeidimams pašalinti. Jei nustatytu terminu pažeidimas nepašalinamas, politinės partijos veikla sustabdoma.

Rinkiminės kampanijos metu politinės partijos veiklą gali sustabdyti tik Lietuvos Respublikos Aukščiausiasis teismas.

Sustabdžius politinės partijos veiklą, jai draudžiama naudotis visomis masinės informacijos priemonėmis, vykdyti agitaciją ir propagandą, dalyvauti rinkimuose.

Politinės partijos veikla negali būti sustabdyta ilgesniam negu šešių mėnesių laikotarpiui. Jeigu politinė partija po to, kai jos veikla bus sustabdyta, nepašalina pažeidimų ar per metus nuo jos veiklos sustabdymo dienos vėl pažeidžia Lietuvos Respublikos įstatymus, partijos veikla sustabdoma vieneriems metams.

Pašalinusi pažeidimus, politinė partija apie tai praneša Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, kuri, gavusi tokį pranešimą, per penkias dienas leidžia politinei partijai tęsti veiklą.

6 straipsnis. Politinių partijų veiklos pasibaigimas

Politinės partijos veikla pasibaigia:

- 1) jei pati partija nutraukia savo veiklą statute (įstatuose) nustatyta tvarka;
- 2) jei partijos veiklą nutraukia Lietuvos Respublikos aukščiausiasis teismas.

7 straipsnis. Politinių partijų veiklos nutraukimas

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos teikimu Lietuvos Respublikos aukščiausiasis teismas gali nutraukti politinės partijos veiklą, jeigu po pakartotinio veiklos sustabdymo ji per metus pažeidžia Laikinąjį Pagrindinį Įstatymą ar šį įstatymą.

8 straipsnis. Apskundimo tvarka

Atsisakymas registruoti politinę partiją, jos veiklos sustabdymas gali būti apskūsti Lietuvos Respublikos aukščiausiajam teismui, kuris skundą ypatingos teisenos tvarka išnagrinėja per 3 dienas.

III. POLITINIŲ PARTIJŲ VEIKLOS GARANTIJOS

9 straipsnis. Politinių partijų veikimo laisvė

Visos politinės partijos Respublikos teritorijoje veikia laisvai ir savarankiškai. Valstybės organams, įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms, taip pat visuomeninėms organizacijoms ir atskiriems pareigūnams draudžiama kištis į politinių partijų vidaus reikalus. Asmenys, trukdantys politinei partijai veikti, atsako pagal Lietuvos Respublikos įstatymus.

Valstybės organai, įmonės, įstaigos ir organizacijos, visuomeninės organizacijos, kitos politinės partijos, taip pat asmenys privalo atlyginti politinei partijai neteisėtais veiksmais padarytą materialinę ir moralinę žalą.

10 straipsnis. Politinės veiklos apribojimas

Politinių partijų organizacinė struktūra grindžiama tik teritoriniu principu. Darbo kolektyvuose negali būti steigiamos ir veikti politinių partijų organizacijos.

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos karininkai ir liktiniai, kadriniai vidaus reikalų ir valstybės saugumo tarnybų darbuotojai, teisėjai, prokurorai, tardytojai negali būti politinių partijų nariais.

Asmenų, įstatymo nustatyta tvarka pašauktų atlikti krašto apsaugos tarnybą, Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos ar Vyriausybės paskirtų į pareigas Krašto apsaugos ir Valstybės saugumo departamentuose, Vidaus reikalų ministerijoje, Prokuratūroje, taip pat valstybės kontrolės pareigūnų narystė politinėje partijoje sustabdoma visam tarnybos ar darbo laikui.

Asmuo, kurio narystė politinėje partijoje sustabdyta, negali rinkti ar būti renkamas į politinės partijos bei jos organizacijų organus ir vykdyti jų pavedimų.

11 straipsnis. Politinių partijų nuosavybė

Politinėms partijoms nuosavybės teise gali priklausyti pastatai, įrengimai, leidyklos, spaustuvės, transporto priemonės bei kiti objektai, taip pat kitas turtas, reikalingas jų statute (įstatuose) numatytiems uždaviniams įgyvendinti.

Politinių partijų nuosavybės teises reglamentuoja Lietuvos Respublikos įstatymai.

Politinės partijos turi teisę naudotis pastatais ir kitokiu turtu pagal panaudos ar nuomos sutartis su valstybinėmis ir visuomeninėmis organizacijomis, įmonėmis ir piliečiais.

Politinių partijų lėšas sudaro jos narių mokesčiai, iš leidybinės veiklos gautos pajamos, piliečių bei visuomeninių organizacijų dovanotos lėšos ir kitos teisėtai gautos pajamos.

Valstybinės valdžios ir valdymo organai, valstybinės įmonės, įstaigos ir organizacijos neturi teisės kokia nors forma ar būdu finansuoti politinių partijų, jų organizacijų, taip pat politinėms partijoms atstovaujančių deputatų ar jų grupių.

Politinės partijos negali gauti lėšų ar kitokio turto, kuriuos skiria kitų valstybių valdžios bei valdymo organai, valstybinės organizacijos ar fondai.

Politinės partijos gali gauti lėšų ar kitokio turto iš tarptautinių organizacijų, nevalstybinių organizacijų, fondo ir asmenų tik Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

Neteisėtai gautos lėšos ir turtas teismo sprendimu perduodamas Lietuvos Respublikos nuosavybėn.

Partijos narys neturi teisės į politinės partijos turtą ir neatsako už politinės partijos skolas.

12 straipsnis. Teisė gauti lėšų iš Valstybės biudžeto

Politinės partijos, atstovaujamos Lietuvos Respublikos Aukščiausiojoje Taryboje, turi teisę įstatymo nustatyta tvarka gauti dotacijų iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto.

13 straipsnis. Politinių partijų finansinės veiklos kontrolė

Politinių partijų finansinę veiklą kontroliuoja Respublikos finansų įstaigos. Politinės partijos kasmet, ne vėliau kaip iki ateinančių metų vasario 1 dienos, pateikia finansų įstaigoms metų finansinės veiklos deklaraciją, viešai paskelbia apie savo biudžeto pajamas ir jų šaltinius, išlaidas ir jų paskirtį.

14 straipsnis. Teisė dalyvauti tvarkant valstybinius reikalus

Visos politinės partijos turi lygią teisę dalyvauti valstybinės valdžios organų rinkimuose. Rinkimų metu visų politinių partijų kandidatams į deputatus sudaromos vienodos galimybės nemokamai naudotis valstybinėmis masinės informacijos priemonėmis Lietuvos Respublikos rinkimų įstatymuose nustatyta tvarka.

Politinės partijos turi įstatymų leidybos iniciatyvos teisę savo respublikinių organų asmenyje.

15 straipsnis. Teisė sudaryti politinių partijų koalicijas, sąjungas

Politinės partijos turi teisę sudaryti koalicijas, sąjungas, rinkiminius blokus.

16 straipsnis. Teisė skleisti informaciją apie politinės partijos veiklą

Politinės partijos turi teisę nekliudomai raštu, žodžiu ar kitais būdais skleisti informaciją apie savo veiklą, propaguoti politinės partijos idėjas, tikslus ir programą.

Politinės partijos turi teisę steigti masinės informacijos priemones, išskyrus radiją ir televiziją, taip pat nustatyta tvarka naudotis valstybinėmis spaudos ir kitomis masinės informacijos priemonėmis.

17 straipsnis. Teisė organizuoti masinius renginius

Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka politinės partijos turi teisę rengti mitingus, demonstracijas, susirinkimus ir kitokius masinius renginius.

18 straipsnis. Politinių partijų atsakomybė

Politinė partija, neteisėtais veiksmais padariusi materialinę ar moralinę žalą valstybei, jos įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms, piliečiams, kitoms politinėms partijoms ar visuomeninėms organizacijoms, privalo iš savo turto atlyginti šią žalą Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

IV. BAIGIAMIEJI NUOSTATAI**19 straipsnis. Politinių partijų tarptautiniai ryšiai**

Politinės partijos turi teisę palaikyti ryšius su kitų valstybių politinėmis partijomis, tarptautinėmis ir kitokiomis organizacijomis.

20 straipsnis. Politinių partijų veiklos kontrolė

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija kontroliuoja, ar politinės partijos nepažeidžia Lietuvos Respublikos įstatymų.

Reikalauti sustabdyti ar nutraukti politinės partijos veiklą turi teisę Lietuvos Respublikos generalinis prokuroras. Dėl politinių partijų veiklos sustabdymo ar nutraukimo gali kreiptis kitos politinės partijos.

Reikalavimas ar kreipimasis dėl politinės partijos veiklos sustabdymo ar nutraukimo turi būti išnagrinėtas per mėnesį nuo jo gavimo dienos.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS
PIRMININKAS

V. LANDSBERGIS

Vilnius, 1990 m. rugsėjo 25 d.
Nr. I-606